

Međunarodni znanstveno-stručni skup
MODELI UPRAVLJANJA PROCESIMA OBNOVE I RAZVOJA POVIJESNIH GRADOVA
Primjer Ivanić-Grada: Mogućnosti revitalizacije i obnove starog Ivanića
Ivanić-Grad, 11. studenoga 2011.

Dražana Krezić, mr.sc. Biserka Dumbović Bilušić

Uloga planiranja i upravljanja procesima obnove povijesnog grada - primjer Samobora

Dražana Krezić, dipl.ing.arh., Grad Samobor, Upravni odjel za prostorno uređenje, razvoj i upravljanje imovinom,
Trg kralja Tomislava 5, HR- 10430 Samobor, Tel.:+385 15497888, E-pošta drazana.krezic@samobor.hr

Mr.sc. Biserka Dumbović Bilušić, dipl.ing.arh., Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine,
Konzervatorski odjel u Zagrebu, Mesnička 49, HR-10000 Zagreb, Tel.:+385 14841191, E-pošta: biserka.bilusic-
dumbovic@min-kulture.hr

Sažetak

Na primjeru grada Samobora, čija povijesna jezgra datira iz srednjeg vijeka i pripada najočuvanijim na kontinentalnom dijelu Hrvatske, analizira se stanje, degradacija, propadanje i gubitak povijesnih urbanih struktura. Najuži prostor povijesne jezgre i danas ima ulogu gradskog središta: sjedište je gradskog poglavarstva i ostalih službi, crkve, muzeja, turističke zajednice, hotela, tržnice, ugostiteljskih lokala, različitih trgovina i banaka te, u velikoj mjeri, stanovanja. Analiza sadržaja i funkcija kroz povijesna razdoblja pokazuje da su multifunkcionalnost i raznolikost urbanih sadržaja bili njegovo važno obilježje. Cilj održavanja, zaštite i obnove povijesne jezgre Samobora jest očuvanje njezina prostornog, graditeljskog i funkcionalnog integriteta. Osim obnove graditeljskih i prostornih struktura, ključni element su sadržaji koji će zadržati i/ili omogućiti novu vitalnost prostora, a ujedno očuvati prepoznatljivi kulturni i prostorni identitet grada. Potencijali baštine, kvalitetnog stanovanja, obrta, izletničkog turizma i ugostiteljske ponude, nedovoljno su prepoznati u strateškim dokumentima i vizijama budućeg razvoja grada. Unatoč dobroj pokrivenosti prostora konzervatorskom i prostorno-planskom dokumentacijom, koja je izrađivana sukcesivno za pojedine dijelove povijesne cjeline grada, za učinkovitiju urbanu obnovu izostaje sustavni, integrirani pristup koji bi povezoao aktivnosti potrebne za provedbu. Provedene analize na primjeru grada Samobora ukazuju na stanje i probleme

sustavnog planiranja obnove povijesnog grada te ukazuju na moguće pristupe obnovi /reurbanizaciji ostalih povijesnih gradova.

Ključne riječi: Samobor, povijesna jezgra, konzervatorska i urbanistička dokumentacija, strateški planovi i programi, plan urbane obnove

Uvod

Povijesna cjelina grada Samobora je zbog svoje očuvanosti i urbanističko-arhitektonskih vrijednosti upisana u Registar nepokretnih kulturnih dobara Republike Hrvatske i vrednovana kategorijom nacionalnog značaja. Iako je dugi niz stoljeća razvijan kroz međuodnos ljudskih aktivnosti i prirodnog okoliša, bez unaprijed zacrtanih planova, Samobor pripada malobrojnoj kategoriji hrvatskih gradova koji je već 1865. godine imao *Sreditbenu osnovu*, a 1904. godine i *Regulatornu osnovu trgovišta Samobor* za regulaciju proširenja grada u nizinska područja¹. Nakon Drugog svjetskog rata, 1956. godine, donesena je *Idejna studija urbanističkog plana Samobora* (Urbanistički institut Hrvatske) u kojoj su, na temelju potanke analize stanja u prostoru, zacrtani smjerovi budućeg razvoja, a 1961. godine usvaja se prvi *Generalni urbanistički plan grada Samobora* (Urbanistički institut Hrvatske).² Godine 1975. donose se *Prostorni plan općine Samobor* i *Generalni urbanistički plan grada* (Urbanistički institut Hrvatske) koji, sagledavajući probleme prometa u povijesnoj jezgri grada, predlažu gradnju obilaznica (do danas nerealiziranih). Generalni urbanistički plan grada Samobora iz 1986. godine (Urbanistički zavod Grada Zagreba) naglašava vrijednosti okružujućeg krajolika za kvalitetu stanovanja i očuvanje prostornog identiteta grada. Izražena svijest i briga o vrijednostima grada bila je dio njegove tradicije i urbane kulture već od sredine 19. stoljeća, djelovanjem *Društva za poljepšanje Samobora*³ koje, u cilju razvoja grada kao izletničkog i turističkog, vodi brigu o njegovu izgledu. Samobor je po svojem funkcionalnom karakteru od svog ustroja bio prije svega obrtnički grad, koji od druge polovice 19. stoljeća postepeno prerasta u industrijsko i obrtničko središte regije, a zbog povijesnih, urbanističkih i arhitektonskih kvaliteta i ljepote krajolika, postaje važno odredište rekreacijsko-izletničkog turizma.

¹ Dumbović Bilušić B., 2003., Urbanistički razvoj Samobora u Vodiču arhitekture Samobora i okruženja

² Navedeni planovi nalaze se u arhivskoj dokumentaciji Urbanističkog instituta Hrvatske

³ Društvo je osnovano 1866. godine, kad se Samobor razvija i kao turističko mjesto. Godine 1862. počela je gradnja kupališta u Sv.Heleni, na mjestu dotadašnjeg „zimskog prališća“, a na Vugrinščaku se 1889. godine otvara hidropatsko kupalište. Prati ih otvaranje pansiona i hotela: K gradu Trstu i Lavica, smješteni h na glavnom trgu.

U radu se istražuju pretpostavke potrebne za provedbu urbane obnove, koje uključuju potencijale i kulturno-povijesni karakter Samobora te:

a) važeću prostorno plansku dokumentaciju i razvojne planove:

- konzervatorsku i prostorno-plansku dokumentaciju
- strategiju razvoja grada
- programe i akcijske planove razvoja

b) postojeći sustav organizacije, donošenja i provedbi odluka i planova o urbanoj obnovi; ulogu građana, javnog interesa te interesa pojedinih dionika (investitora).

Slika 1. Trg kralja Tomislava (B.D.Bilušić, 2009.)

1. Povijesni, urbani, funkcionalni i vizualni karakter Samobora

Dodjelom titule „Slobodnog kraljevskog trgovišta“ 1242. godine, Samoboru su formalno priznata prava slobodnog kraljevskog grada, što je odredilo njegov daljnji gospodarski, urbani i prostorni razvoj⁴. Samobor se kao tip grada može ubrojiti u kategoriju geomorfičkih gradova, čija je organična forma urbane matrice definirana ulicama, trgovima, inzulama/blokovima te elementima prirodne topografije, riječicom Gradnom i okolnim brdima, najnižim izdancima Samoborskog gorja. Prepoznatljivu sliku grada određuju međudnosi izgrađenog i prirodnog, arhitektonskih oblika i strukturalnih obilježja prirodnog pejzaža, tijekom višestoljetnog procesa gradogradnje. Samobor je grad s dva prostorna razvojna žarišta: župne crkve Sv. Anastazije i tržnog prostora, te utvrde – grada Samobora, podno kojeg se razvilo podgrađe, naselje Taborec. Postoje, dakle, dvije funkcionalno

⁴ Dumbović Bilušić, B., 1995., 22. str.

različite jezgre: stari grad i naselje Taborec te današnje gradsko središte, vezano uz Trg kralja Tomislava u podnožju župne crkve sa svojom nekadašnjom fortifikacijskom ulogom i prostor odvijanja javnog života grada - trgovine, sajmovi, sjedište magistrata, sud, škole, gostionice, hoteli i sl. Strukturna transformacija kojom je srednjovjekovni Samobor s pretežito drvenom, obrtničkom arhitekturom prerastao u današnji srednjoevropski gradić započela je potkraj 18. st. Karakteristike građevne strukture povijesnog Samobora određene su razdobljem intenzivne graditeljske aktivnosti 19. stoljeća. Ujednačenim mjerilom kuća, uglavnom jednokatne visine, karakterističnim volumenima zaključenim dvostrešnim krovovima, smještajem na parceli, elementima oblikovanja pročelja, slijedi se organičenost i mekoća formi srednjovjekovne urbane matrice. Pojedini objekti se funkcijom, volumenom ili oblikovanjem izdvajaju od karakterističnog mjerila i oblika građevne strukture grada te, kao akcenti i prostorni orijentiri, preuzimaju uloge simbola grada. Važne sastavnice prostornog identiteta i stvaranja njegovog doživljaja su sljedeća mjesta: stari samoborski grad, srednjovjekovna utvrda smještena na uzvisini iznad grada, tornjevi gradskih crkvi i kapela na istaknutim vrhovima okolnih brda.

Slika 2. Panorama povijesne jezgre Samobora iz zraka (B.D. Bilušić, 2009.)

Slike 3. i 3.a Trg kralja Tomislava početkom 20.st. (Muzej Samobor)

Prepoznatljivosti Samobora doprinose, osim prostornih, fizičkih, estetskih i vizualnih obilježja, i njegove funkcije, sadržaji i ostala nematerijalna svojstva. Stari tradicijski i umjetnički obrti i zanati dio su bogatog povijesnog i kulturnog naslijeđa Samobora, a naročito oni vezani uz pogon vode riječice Gradne, ali i brojnih ostalih potoka u okolici. Radi se o tradicionalnim zanatima i obrtima mlinara, kožara, remenara, krznara te proizvodnji

stakla i kristala, rudarenju i obradi metala, proizvodnji meda, licitara, bermeta, muštarde, slastičarskih proizvoda te o umijeću izrade kraluža (nakita, dijela najsvečanije ženske tradicijske nošnje Samoborskog kraja)⁵.

2. Ocjena stanje, negativnih obilježja i ugroženosti povijesnih urbanih struktura

Prostor povijesne jezgre Samobora i danas ima ulogu gradskog središta s različitim funkcijama - administrativnog sjedišta gradskog poglavarstva i ostalih službi, župne crkve, gradskog muzeja, turističke zajednice, hotela, tržnice, ugostiteljskih lokala, trgovina i banaka, ali, u velikoj mjeri, i stanovanja. Središte grada vezano uz Trg kralja Tomislava karakterizira vitalnost i uređenost, međutim, njegova druga povijesna jezgra, smještena u podnožju Starog grada, Taborec te ulice Gornji kraj i Starogradska, pokazuju potpuno drugo lice. Višegodišnje neodržavanje arhitekture nekadašnjih obrtničkih kuća dovelo je, u pojedinim situacijama, do zapuštenog i gotovo ruševnog stanja. Transformacije koje se događaju zbog zahtjeva mnogih vlasnika kuća za novim tipovima i standardima stanovanja, uvode novi tip - višestambene zgrade koja zauzimaju mjesto tradicionalnih samoborskih kuća s dvorištem. Na taj način, male obrtničke kuće s uređenim kućnim vrtovima nestaju, a nekadašnje gospodarske i obrtničke građevine gubitkom funkcije traže nove namjene. Među negativna obilježja koja dovode do degradacije ambijentalnih obilježja, ubrajaju se neintegriane građevine novijeg datuma (predimenzionirane i u neskladu s ambijentom), neuređeni i povijesno nekonsolidirani prostori nekadašnjih vrtova i gospodarskih dvorišta sa substandardnim građevinama, arhitektonska rješenja u vidu tzv. faksimilske ili zamjenske gradnje te nekvalitetno uređeni ili zatvoreni lokali sa zapuštenim i neadekvatno korištenim vanjskim prostorima.

Osim navedenih negativnih obilježja, povijesna urbana struktura Samobora ugrožena je zbog:

- neriješenog tranzitnog prometa (automobilskog i kamionskog) koji prolazi kroz gradsko središte, ulicama srednjovjecnog razdoblja, čime se onemogućava kvaliteta života
- neprihvatljivih sadržaja, kao što je mesna industrija u Gornjem kraju
- negativnog odnosa vlasnika prema tipu karakteristične stambene arhitekture tradicijskih obrtničkih kuća u Starograskoj ulici, što dovodi do gubitka njihove funkcije, neodržavanja, dovođenja u vrlo loše građevno stanje i rušenje

⁵ Sudnik I, 1989.a, 6

- neprimjerene obnove povijesnih građevina, gradnje faksimilskih rekonstrukcija mimo konzervatorskih uvjeta
- komunalnih zahvata koji se odvijaju bez sudjelovanja konzervatora.

Problemi s kojima se suočavaju vlasnici/investitori prilikom obnove povijesnih struktura:

- konzervatorski i urbanističko tehnički uvjeti
- neusklađeni propisi koji proizlaze iz različitih sektora (promet, vatrozaštita, zaštita na radu, higijensko sanitarni uvjeti ..)
- stručna znanja i tehnike izvođača građevinskih i obrtničkih radova
- financijska pitanja vezana uz dodatne troškove specijalističkih zahtjeva, metoda tehničke sanacije, restauracije i konzervacije.

Slika 4. Starogradska ulica krajem 19. st. (Muzej Samobor) Slika 5. Starogradska ulica danas (B.D.Bilušić, 2007.)

3. Ciljevi zaštite

Povijesna jezgra, kao živi dio grada raznolikih funkcija, mora omogućiti kvalitetu života prije svega svojim stanovnicima i korisnicima, uz prilagodbe kojima neće biti narušen prepoznatljiv karakter grada. Osjetljive izgrađene i otvorene strukture povijesne jezgre grada, prostorni su okviri i ljuske svakodnevnog života stanovnika i posjetitelja. Strateški pristup novom urbanom razvoju, recikliranju i obnovi najvrednijeg gradskog područja, u scenarijima transformacija sadržaja i namjena i pripadajuće urbane strukture, zahtijeva cjelovitu i dobro osmišljenu dugoročnu viziju razvoja grada. Kapacitet i mjera prostora, topografija i urbani kontekst, ograničenja su, ali imaju mogućnost prihvaćanja novih urbanih sadržaja i funkcija. Reurbanizacija otvara pitanja kako složeni identitet samoborske povijesne jezgre može postati prilagodljiv resurs za nove urbane vrijednosti. Prihvaćanjem načela održivosti, nastoji se urbana obnova povezati s gospodarskim, socijalnim, kulturnim potrebama stanovnika i posjetitelja (potrošača) prostora, pri čemu se raspon intervencija kreće od potpune konzervacije do rekreiranja ili novih kreativnih rješenja kojima je cilj uspostaviti nove urbane

vrijednosti. U procese reurbanizacije nisu uključene samo metode konzervacije stanja, već projektiranje povijesno neuređenih i nedovršenih dijelova grada na načelima kreativne reinterpretacije, razvijanje kulturno-povijesnog identiteta grada kroz nove urbane aktivnosti u zapuštenim prostorima nekadašnjih gospodarskih dvorišta.

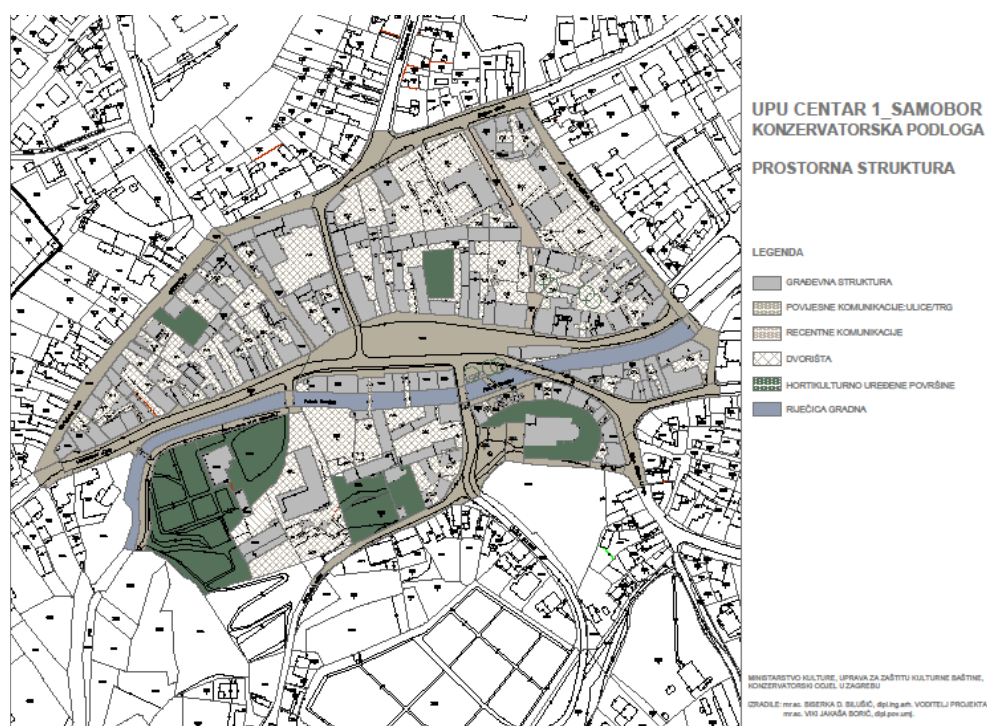
4. Konzervatorske smjernice za održavanje i obnovu povijesne jezgre

Za svaku su generaciju urbanističkih planova za povijesnu jezgru Samobora od 1980-ih godina izrađivane odgovarajuće konzervatorske podloge. Konzervatorska podloga za UPU Centar 1 (Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu) izrađena je 2008. godine kao reambulacija, revalorizacija i dopuna Konzervatorske podloge za Detaljni urbanistički plan Centar Samobor, utvrđene 1999. godine. (Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu). Konzervatorske smjernice temelje se na analizama i vrednovanju urbane strukture i građevina, a odnose se prije svega na očuvanje fizičkih i vizualnih obilježja urbanog ambijenta i građevina karakterističnih funkcija, koje mogu pridonijeti atraktivnosti ambijenta. Konzervatorska valorizacija se temelji na analizama koje uključuju:

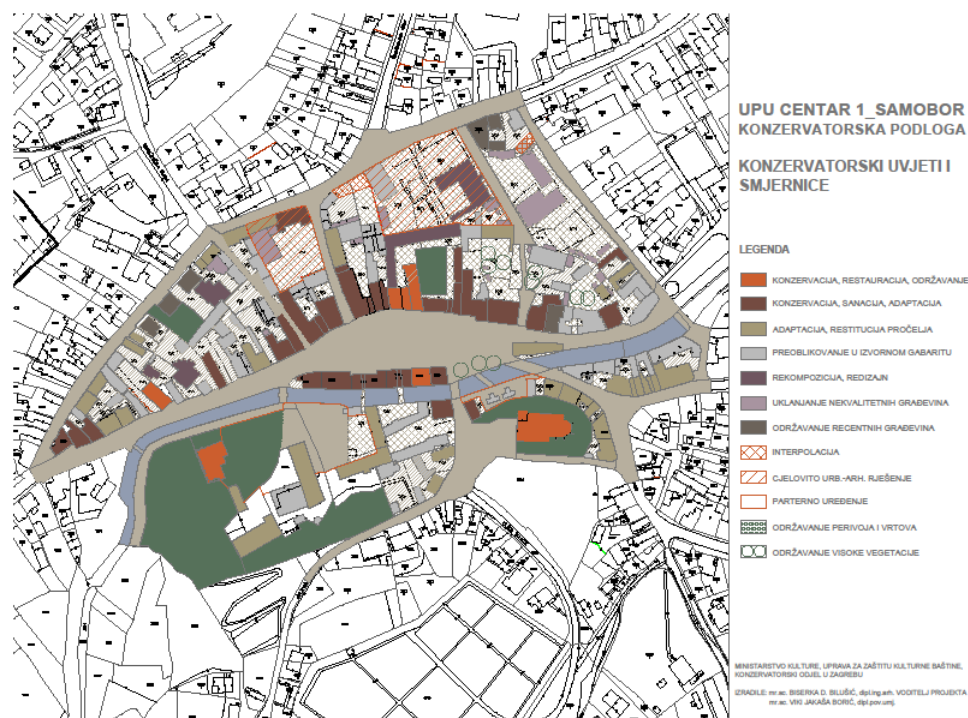
- povijesni razvoj urbanog prostora; genezu prema karakterističnim razdobljima dokumentiranim na povijesnoj, grafičkoj dokumentaciji; razdoblja gradnje
- obilježja i očuvanost urbane matrice, definirane ulicama, blokovima/inzulama, parcelacijom
- izgrađene i otvorene prostore, način uređenja dvorišta i partera javnih površina
- strukturalna i morfološka obilježja: visinu, katnost, stilska obilježja
- funkcije i sadržaje (stambeni, javni, gospodarski i ostali sadržaji kroz karakteristična razdoblja).

Zadatak izrade konzervatorskih uvjeta je definiranje okvira mogućih i potrebnih graditeljskih zahvata kako bi se unaprijedilo stanje povijesne građevne strukture, ali i odredio opseg zahvata u zapuštenim, nekonsolidiranim i devastiranim prostorima. Vodeći brigu o ambijentalnim značajkama i kontekstu inzule/bloka, ulice ili trga, definiraju se načini intervencija u pojedinim zonama. Smjernice za urbanu obnovu usko su povezane s valorizacijom. Stupanj konsolidiranosti (sređenosti) prostora i njegove ambijentalne i arhitektonske vrijednosti, izravno određuje stupanj budućih zahvata. Na temelju provedenih analiza urbanih i graditeljskih struktura izrađuju se konzervatorski uvjeti i smjernice za zahvate u dvorišnim prostorima, a na kartografskim se prikazima prikazuju uvjeti za moguće zahvate na svim građevinama u zoni obuhvata. Metode obnove i mogućih zahvata kreću se

od konzervatorsko-restauratorskih metoda primjenjivih na građevinama najvećih vrijednosti (arhitektonskih, ambijentalnih, kulturno-povijesnih) pa do značajnijih intervencija i suvremenog arhitektonskog izraza na građevinama nižih vrijednosti ili na nekonsolidiranim ili degradiranim područjima. Nove urbanističko arhitektonske intervencije u povijesnoj jezgri moraju s postojećim urbanim tkivom uspostaviti usklađenost u pogledu: mjerila, odnosa izgrađenog i otvorenog, zelenih površina, lokacije na parceli, volumena, oblikovanja, materijala, tekstura i boja, čime će unijeti nove vrijednosti koje će doprinijeti razvoju njegova prepoznatljiva identiteta.

Slika 5. Analiza prostorne strukture (Konzervatorska podloga za UPU Centar 1 Samobor, 2008. godine, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu)

Slika 6. Konzervatorske smjernice (Konzervatorska podloga za UPU Centar 1 Samobor, 2008. godine, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu)

5. Važeća prostorno-planska dokumentacija

Grad Samobora ima dobru pokrivenosti prostora prostorno-planskom dokumentacijom svih zakonom propisanih razina, od razvojnog, Prostornog plana Grada, do razine urbanističkih planova uređenja za manja gradska područja. Planovi se izrađuju u skladu s procedurama važeće zakonske regulative, a njihov je sadržaj određen Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova. U donošenje planova uključeni su stanovnici i ostali dionici, kroz postupke javnog izlaganja i rasprave. Važeća prostorno-planska dokumentacija koja uključuje pitanja zaštite povijesne urbane cjeline grada je:

- Prostorni plan uređenja Grada Samobora (Sl. vijesti Grada Samobora 01/08),
- GUP grada Samobora (Sl. vijesti Grada Samobora 01/07),
- Izmjene i dopune GUP-a grada Samobora (Sl. vijesti Grada Samobora 06/11).

Prostor zaštićene povijesne cjeline grada Samobora nije obuhvaćen jednim planskim dokumentom, već je podijeljen na nekoliko prostornih cjelina za koje je GUP-om propisana izrada Urbanističkih planova uređenja. Dinamika izrade pojedinih UPU-a ovisila je o interesima za gradnju, prenamjenom ili rekonstrukcijom, a dosad su izrađeni i usvojeni sljedeći:

- UPU Starogradska-Vugrinščak (Sl. vijesti Grada Samobora 07/07)
- UPU Gornji kraj (Sl. vijesti Grada Samobora 02/09)
- UPU Stražnik (Sl. vijesti Grada Samobora 08/09)
- UPU Širi centar (Sl. vijesti Grada Samobora 03/10)
- UPU Centar I (Sl. vijesti Grada Samobora 03/11).

Za svaki od navedenih planova, prostornog i urbanističkih, izrađene su konzervatorske podloge, koje su uključene u strukturu plana, poglavito u provedbene odredbe u kojima su dani potanki uvjeti za moguće zahvate na pojedinoj parceli i pripadajućim građevinama. S obzirom na propisanu strukturu sadržaja UPU-a, izuzev definiranja koridora ulica, plan ne ulazi u suštinske probleme prostora kojima je potrebna urbana obnova (društvene, demografske, gospodarske, financijske i sl.). Rezultat plana je provođenje njegovih odredbi koje se uglavnom temelje na ugrađenim uvjetima i smjericama konzervatorske zaštite danim prilikom izdavanja dokumenata za gradnju, rekonstrukciju ili prenamjenu.

Slika 7. Karakteristični primjer tradicionalnog samoborskog dvorišta, sredinom 20.st. (Muzej Samobora)

Slika 8. Novogradnja u Starogradskoj ulici, 2008. godine (B.D.Bilušić)

6. Strateški program razvoja Grada Samobora

Strateški program razvoja Grada Samobora od 2002. do 2012. godine (Sl.vijesti Grada Samobora 08/02) je dokument koji određuje ključne smjerove razvoja grada. Ovaj dokument je jedan je od prvih razvojnih dokumenata ovakve vrste u Hrvatskoj (Ekonomski institut iz Zagreba (EIZ) i Deutsche Gesellschaft für technische Zusammenarbeit,GTZ). Tzv. Razvojni savjet, kojeg je imenovalo Gradsko vijeće Grada Samobora iz redova svojih stručnjaka, u svojstvu koordinatora pratio je izradu ovog programa. Vizija razvoja grada planirana Programom nije značajnije apostrofirala resurse kulturno-povijesne baštine, već se budući razvoj trebao temeljiti na jačanju industrije, a kulturna baština se provlači kroz različite segmente, kao što su stanovanje i komunalne djelatnosti, kulturne djelatnosti, malo poduzetništvo i turizam. Osim planiranih djelatnosti, navedena su i financijska sredstva koja

će se usmjeriti na jačanje pozitivnog odnosa prema tradiciji i kulturno-povijesnim vrijednostima Grada, kao i na institucije zadužene za provođenje.

Radi usklađivanja s ostalim razvojnim dokumentima županijske razine, usvojena je *Dopuna Strateškog programa razvoja Grada Samobora* od 2002. do 2012. godine - Mapa razvoja (Sl. vijesti Grada Samobora 03/10). Mapa razvoja (Micro projekt d.o.o., Stobreč) je razvojni dokument za razdoblje od pet godina, a nadovezuje se na planove razvoja zadane u *Županijskoj razvojnoj strategiji (ŽRS) Zagrebačke županije (2007.- 2013.)*. Planirane mjere razvoja Grada Samobora usklađuju se s uvjetima i mjerama provođenja županijske razine. Grad Samobor planira izradu novog *Strateškog programa razvoja za desetogodišnje razvojno razdoblje*, od 2013.do 2023. godine, koji bi se, za razliku od prethodnog, trebao jasnije odrediti prema resursima kulturno-povijesnog naslijeđa i vrijednostima krajolika.

7. Godišnji programi aktivnosti na obnovi i zaštiti kulturno-povijesne baštine grada

Temeljem navedenih strateških dokumenata i prioritarnih potreba, Gradsko vijeće Grada Samobora krajem svake tekuće godine donosi *Godišnje programe aktivnosti* u raznim segmentima djelovanja gradske uprave. Iz aktivnosti navedenih programa razvoja za sljedeću se godinu planira, a potom i donosi, proračun Grada. U više sektorskih godišnjih programa aktivnosti pojavljuju se i stavke u kojima su obuhvaćeni: povijesna jezgra, kulturno-povijesne vrijednosti Grada te poticanje tradicijskih i umjetničkih obrta.

Kulturna baština je zastupljena u *Programu gospodarenja stambenim i poslovnim fondom Grada Samobora* za 2010. godinu (Sl. vijesti Grada Samobora br.10/09) gdje je u stavci zaštite kulturnih dobara bilo osigurano 1.200.000,00 kn. Ministarstvo kulture je za programe zaštitnih radova na kulturnim dobrima za 2010. godinu izdvojilo 350.000,00 kn, a ostali dio sredstava u iznosu od 850.000,00 kn realizirao je Grad Samobor iz proračuna, s time da je udio od spomeničke rente iznosio 375.000,00 kn, dok je dio u iznosu od 475.000.00 kn realiziran iz ostalih izvora Grada. Od ovih sredstava, koje osigurava Grad Samobor, donirano je u obliku kapitalne donacije vjerskim zajednicama (ukupno jedanaest vjerskih zajednica) za sakralne objekte 300.000,00 kn, a ostalo je utrošeno u projekte koji su se realizirali 2010. godine. To su:

- Crkva Sv. Martin pod Okićem, statička sanacija zvonika
- Stari Grad Samobor, sanacija i konzervacija zidova i otvora
- Kapela Sv. Roka u Galgovu, rekonstrukcija oslika Zlatka Price
- Kapela Sv. Križa u Otruševcu, izrada gotičkog kamenog prozora

- Spomenik A.G. Matoša, izrada arhitektonskog projekta
- Kapela Sv. Mihalja, izrada projekta sanacije vlage i konzervatorsko-restauratorski radovi
- Samoborski muzej, priključenje na javnu kanalizaciju.

U *Programu gospodarenja stambenim i poslovnim fondom Grada Samobora* za 2011. godinu (Sl.vijesti Grada Samobora br.10/10) za stavku zaštite kulturnih dobara, planirano je 970.000,00 kn. Ministarstvo kulture za program zaštitnih radova na kulturnim dobrima za 2011. godinu izdvaja 250.000,00 kn, a ostali dio sredstava, u iznosu od 720.000,00 kn, planira se iz realizacije gradskog proračuna. Od spomeničke rente planira se ostvariti prihod od 400.000,00 kn, a ostatak iznosa od 320.000,00 kn planira se iz ostalih izvora Grada Samobora. Raspodjela sredstava je slična prošlogodišnjoj, a osim za radove na istim sakralnim građevinama i na Starom gradu, za arhitektonski projekt sanacije i konzervacije središnjih, poprečnih zidova te zidova i otvora istočne strane, planira se sanacija i obnova pročelja Samoborske pivnice, rodne kuće Ivica Sudnika i kuće u Livadićevoj 1.

U *Programu poticanja razvoja malog gospodarstva i poljoprivrede na području Grada Samobora* za 2011. godinu (Sl. vijesti Grada Samobora br.10/10) u stavci Poticanje tradicijskih i umjetničkih obrta, planiran je iznos od 10.000,00 kn, u vidu nepovratne pomoći.

8. Organizacijska i stručna podrška provođenju *Strateškog plana razvoja*

Grad Samobor je 2001. godine osnovao trgovačko društvo, *Poduzetnički centar Samobor*, s temeljnom zadaćom poticanja poduzetništva te stvaranja odgovarajućih uvjeta za razvoj poduzetničke djelatnosti na području Grada, u cilju provođenja *Strateškog plana i akcijskih godišnjih programa*. Ovo društvo djeluje na realizaciji:

- Strateškog programa razvoja Grada Samobora od 2002. do 2012.god.
- Mape razvoja Grada Samobora
- Programa poticanja razvoja malog gospodarstva i poljoprivrede na području Grada Samobora za 2011. god.
- Razvojne strategije Zagrebačke županije 2011. – 2013. god.
- Turističkog klastera po Sutli i Žumberku
- Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008. – 2012. godine.

Posebna se pažnja posvećuje starim zanatima, kojima u današnje vrijeme prijete izumiranje. Od nekad mnogobrojnih i raznolikih, danas je u Samoboru očuvana samo tradicija proizvodnje bermeta, medičarskih i proizvoda od voska, pekarskih i slastičarskih proizvoda

te dio tradicije brušenja samoborskog kristala. Potpora Grada Samobora tradicijskim obrtima vrši se kroz programe Poduzetničkog centra:

- Potpora Poduzetničkom centru Samobor
- Subvencija Udruženju obrtnika Samobor za nastupe na sajmovima i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu
- Program potpore umjetničkim i tradicijskim obrtima.

Osim poduzetničkog centra, u organizaciji mnogobrojnih aktivnosti kojima se promiču vrijednosti kulturne baštine, važnu ulogu ima Muzej Samobora, Turistička zajednica, Pučko otvoreno učilište Samobor i razne udruge koje prema svojim interesima organiziraju razne aktivnosti i manifestacije. U svim aktivnostima svojom potporom sudjeluje i Grad Samobor preko upravnih odjela. U Samoboru se tradicionalno organiziraju gospodarski sajmovi i manifestacije s ciljem povezivanja gospodarske ponude i potražnje, povezivanja gospodarstva i znanosti te prezentacije tradicije obrtništva i poduzetništva Samobora. To su: poznati Samoborski fašnik, Samoborska salamijada, Samoborski proljetni sajam, Kruh i vino, Dani meda u Samoboru, Proslava dana Grada, Božićni sajam, Samoborska bitka, Samoborske glazbene jeseni, Dani rudarske greblice, koncerti i izložbe te niz ostalih manifestacija i događanja koje se u povijesnoj jezgri grada organiziraju tijekom godine.

9. Zaključak

Analiza kroz povijesna razdoblja pokazuje da je imanentno obilježje gradskog središta Samobora raznolikost urbanih sadržaja i nekadašnjih obrtničkih funkcija. Nove kvalitete života u povijesnoj jezgri moguće je ostvariti urbanom obnovom, integracijom i recikliranjem povijesnih struktura u suvremene tijekove života, osiguravajući im ekonomsku podršku. Urbana regeneracija gradskog središta i ostalih povijesnih i pejzažnih vrijednosti ne može se odvijati samo na načelu ekonomičnosti, već na očuvanju identiteta, karakteru graditeljske i pejzažne baštine, promicanju raznolikosti sadržaja i kvalitete života (stanovanja, rada, ugostiteljstva, trgovine, kulture..).

Iako Grad Samobor ima dobru pokrivenost prostora prostorno-planskom i konzervatorskom dokumentacijom, realizacija tih planova, odnosno provođenje odredbi prostorne i konzervatorske dokumentacije, nije dovoljno za učinkovitu urbanu obnovu. Izuzev Generalnog urbanističkog plana, prostor povijesne jezgre se u razvojnom, planerskom pogledu ne sagledava cjelovito, već prema prostornim cjelinama pojedinih urbanističkih planova uređenja. Neodstaje sustavni i integralni pristup, u obliku *Plana i programa urbane obnove povijesne cjeline Samobora*, koji se ne zasniva samo na urbanističkom planiranju,

već na cjelovitom pristupu planiranja i upravljanja urbanom obnovom. Osim istraživanja sa stanovišta arhitekture, urbanizma i krajolika, treba uključiti sociološka i demografska istraživanja, te gospodarske, zakonske i financijske aspekte potrebne za provedbu obnove. U izradu i donošenje plana obnove povijesnog grada, treba uključiti zahtjeve stanovnika, vlasnika i korisnika, poticanjem očuvanja kvalitete života te povezanosti sa sadržajima u neposrednom okruženju, a naročito u Parku prirode Žumberak-Samoborsko gorje.

Literatura (odabir):

1. Dumbović Bilušić, Biserka, (1995.), Formiranje i razvoj urbanog prostora Samobora, Radovi instituta za povijest umjetnosti, 19/1995. (21.-35.), Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
2. Dumbović Bilušić, Biserka, (2003.), Urbanistički razvoj Samobora u Vodič arhitekture Samobora i okruženja, urednici Dumbović Bilušić B., Odak T., Šmit E., Društvo inženjera i tehničara, Samobor
3. Sudnik, Ivica, (1989.) a, Samoborski obrtnici od davnih cehovskih vandraja do današnjih kompjutera u Povijest Samoborskog obrta, Samoborski muzej, katalog izložbe, urednik Miroslav Milonjić, Samobor
4. Sudnik, Ivica, (1989.) b, Samoborsko staklarstvo 1839.-1989. u 150 godina staklarstva u Samoboru, katalog izložbe, urednik Miroslav Milonjić, Samobor
5. (2005.) Konzervatorska podloga za GUP grada Samobora, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu
6. (2006.) Konzervatorska podloga za UPU Starogradska-Vugrinščak, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu
7. (2007.) Konzervatorska podloga za UPU Gornji kraj Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu
8. (2007.) Konzervatorska podloga za UPU Stražnik, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu
9. (2007.) Konzervatorska podloga za UPU Širi centar, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu
10. (2008.) Konzervatorska podloga za UPU Centar I, Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu
11. (2007.) GUP grada Samobora (Sl. vijesti Grada Samobora 01/07),
12. (2011.) Izmjene i dopune GUP-a grada Samobora (Sl. vijesti Grada Samobora 06/11),

13. (2007.) UPU Starogradska-Vugrinščak (Sl. vijesti Grada Samobora 07/07),
 14. (2009) UPU Gornji kraj (Sl. vijesti Grada Samobora 02/09),
 15. (2010.) UPU Stražnik. (Sl. vijesti Grada Samobora 08/09),
 16. (2010.) UPU Širi centar (Sl. vijesti Grada Samobora 03/10),
 17. (2011.) UPU Centar I (Sl. vijesti Grada Samobora 03/11).
-

Dražana Krezić, dipl.ing.arh. zaposlena je kao stručni suradnik na poslovima prostornog planiranja u Upravnom odjelu za prostorno uređenje, razvoj i upravljanje imovinom u Gradu Samoboru. Radi na donošenju dokumenata prostornog uređenja, koji obuhvaćaju pripremu akata u vezi donošenja prostornih planova, praćenje ostvarenja dokumenata prostornog uređenja i izradu izvješća o stanju u prostoru.

Biserka Dumbović Bilušić, arhitektica, magistrica znanosti, priprema doktorsku disertaciju Metode istraživanja, vrednovanja i zaštite kulturnih krajolika. Zaposlena je u Ministarstvu kulture, Konzervatorskom odjelu u Zagrebu. Stručni rad usmjeren je na zaštitu i očuvanje povijesnih građevina, industrijske baštine, urbanih cjelina i krajolika, a obuhvaća više od dvije stotine konzervatorskih studija. Objavila je pedesetak znanstvenih i stručnih radova, urednica je publikacija; koautor je knjige Vodič arhitekture Samobora i okruženja. Dobitnica međunarodnog priznanja s područja zaštite krajolika. Predsjednica je Hrvatske sekcije ECOVAST-a.